

29.09.2016

Hankenumero: 116027

Vastuuhenkilö: Eero Lahelma

Hankeyhteenvedo ja loppuraportti

Osallistuin kokoukseen "Work, age, health and employment - evidence from longitudinal studies" 19.-21.9.2016 Wuppertalin yliopistossa Saksassa. Pidin kokouksessa esitelmän tutkimusryhmämme työhön perustuen. Varsinaisen kokousohjelman ja esityksen lisäksi tutkimusryhmämme piti kokouksen yhteydessä tapaamisen, jossa käsitelimme tutkimuksemme saamaa vastaanottoa ja hankkeemme saattamista päätökseen.

Kokouksen teemana oli työntekijöiden ikääntyminen, terveydentila, työ- ja toimintakyky sekä selviytyminen ja pysyminen työssä eläkeikään saakka. Tätä tarkasteltiin erityisesti pitkittäistutkimusten valossa, pääkohteena työuran loppu ja eläkesiirtymät. Tutkimustiedon sovellutuksista käytiin runsaasti keskustelua, mm. siitä, miten turvata työntekijöiden työ- ja toimintakyvyn säilyminen työuran loppuun saakka, miten turvata tasa-arvo työntekijä- ja ammattiasemaryhmien välillä, mikä on optimaalinen eläkeikä, missä määrin tulisi tukea myös eläkeiän saavuttaneiden työskentelyä jne. Keskustelun kantavana teemana oli työurien pidentäminen väestön ikääntyessä ja eliniän kasvaessa.

Kokouksen ohjelma sekä muuta informaatiota kokouksesta ml. abstraktit löytyvät linkistä: <http://wahe2016.uni-wuppertal.de/>.

Kokoukseen osallistui yli 200 alan johtavaa tutkijaa lähinnä Euroopan maista. Työelämän tutkimuksen eri alueet, kuten työn sosiologia ja psykologia, ergonomia, työterveysepidemiologia ja työlääketiede olivat hyvin edustettuina kokouksessa. Erityinen tavoite oli tarkastella pitkittäistutkimusten tuottamia tuloksia. Tämä on tärkeätä, sillä vain pitkittäistarkastelu kuvaa työntekijöiden keskuudessa tapahtuvia muutoksia heidän ikääntyessään. Pitkittäis- ja seuranta-tutkimuksia ei kuitenkaan ole kaikkialla käytettävissä ja ne ovat menetelmällisesti vaativia. Myös riittävän pitkiä seuranta-aineistoja puuttuu. Suomessa tällaisia tutkimuksia on ja ne olivat esillä kokouksessa (esim. Helsinki Health Study, Kunta10). Yleisesti ottaen kokouksesitelmien taso oli korkea ja alan johtavat tutkijat ja tutkimusryhmät olivat hyvin edustettuina. Tämä tarjosi hyvät mahdollisuudet informaalisiiin keskusteluihin tutkijoiden kesken koko kokouksen ajan. Kokouksella oli selvä tilaus, sillä aikaisempia vastaavia ei ole järjestetty.

Oman esitykseni otsikko oli "Occupational class trajectories in physical health functioning among ageing female employees". Kohteena olivat työ- ja toimintakyvyn muutokset työuran loppuvaiheissa. Näitä ilmiöitä ja niiden kehitystä työntekijöiden ikääntyessä ei toistaiseksi tunneta hyvin. Suomessa olemme Helsinki Health Studyssa (Helsingin yliopisto) yhdessä johtavien brittitutkijoiden (professorit Tarani Chandola, Martin Hyde, University of Manchester) kanssa käynnistäneet hankkeen, jossa selvitetään ikääntyvien työntekijöiden ja heidän osaryhmiensä työ- ja toimintakykyä ja muutoksia eläkeiän lähestyessä. Saadut tulokset osoittavat, että työntekijöiden työ- ja toimintakyvyn erot ammattiaseman mukaan ovat suuret. Alemmillä toimihenkilöillä ja työntekijäasemassa olevilla toimintakyky on huomattavasti huonompi kuin johtoasemassa ja ylemmillä toimihenkilöillä. Kehitys ikääntymisen edetessä on lisäksi erityisen huolestuttava, sillä

ammattiasemien väliset työ- ja toimintakyvyn erot kasvavat huomattavasti lähestyttäessä eläkeikää. Tutkimuksessamme naiset ovat erityisenä kohteena, mutta tulokset ovat samansuuntaiset myös miehillä. Työ- ja toimintakyvyn ongelmat osoittautuvat suuriksi etenkin alemmissa ammattiasemissa ja näissä ryhmissä tarvitaan erityisiä työjärjestelyjä ja joustoja sekä työolojen kohentamista. Samoin työterveyshuollon ehkäisy- ja hoitotoimissa tulisi painottaa alemmissa asemissa olevia työntekijäryhmiä. Näin voidaan tukea selviytymistä työssä ja ehkäistä ennenaikaista eläköitymistä ja putoamista työelämästä riskiryhmissä.

Tutkimuksemme osoittaa, että alempiin ammattiasemiin kuuluvat tarvitsevat muita ryhmiä vahvempia tukitoimia työ- ja toimintakyvyn turvaamiseksi eläkeikään saakka ja myös sen jälkeen. Terveystilan edistäminen, työolojen kohentaminen sekä joustavat työjärjestelyt ja työn sopeuttaminen ikääntyville työntekijöille sopivaksi ovat avainasemassa pyrittäessä työurien pidentämiseen.

Tutkimuksemme jatkuu edelleen ja se raportoidaan vuoden 2017 aikana kansainvälisenä tutkimusjulkaisuna.

Kokouksen teema oli tutkimuksellemme antoisa ja osanottajat alan parhaita tutkijoita. Näin ollen saimme hyvän vastaanoton tutkimuksellemme ja ehdotuksia hankkeen saattamiseksi päätökseen.

Useissa Euroopan maissa ikääntyneiden työntekijöiden asema on ollut esillä tutkimuksessa ja työelämässä. Kokouksessa esitetyillä tutkimuksilla ja käydylle keskustelulla on suuri merkitys eri maiden työ- ja eläkepolitiikalle, sillä monissa maissa ikääntyvien työntekijöiden ongelmat ovat samansuuntaisia: miten selviytymistä työssä voidaan edistää ja miten työuria voidaan pidentää.

Olemassa olevaa tutkimustietämystä ja kokemusta mm. ikääntyneiden työntekijöiden tukemisesta työuran lopussa, uusista eläkejärjestelyistä ja työskentelystä myös eläkeiässä tulisi Suomessa hyödyntää nykyistä paremmin.

Kokous tarjosi hyvän mahdollisuuden oman tutkimustyön esittämiseen ja kehittämiseen. Saimme ideoita tutkimuksemme jatkovaiheita varten, mm. miten miesten ja naisten työ- ja toimintakyvyn muutoksia tulisi tarkastella sekä mitkä ovat työ- ja toimintakyvyn muutoksen ja ammattiasemaryhmien välisten erojen keskeisiä tausta- ja syytekijöitä. Muutosten tutkimus elämänkaaren näkökulmasta on menetelmällisesti haasteellista ja saimme tätä varten uusia ideoita. Jatkoanalyseissa tulemme soveltamaan ns. kasvukäyrämalleja. Näistä asioista oli mahdollisuus keskustella sekä ennestään tuttujen että uusien tutkijakontaktien kanssa. Kokouksen rajattu ja ajankohtainen teema antoi kontakteihin hyvät mahdollisuudet.

Hankkeen vastuhenkilö: Eero Lahelma

Ammattiasema, ikääntyminen, toimintakyky, työkyky, työolot